

Öğrencilerin ortaöğretim kurumu tercihinde okullarla ilgili faktörlerin etkisi*

Gönül Cengiz¹
Osman Titrek²
Özcan E. Akgün³

Özet

Bu araştırma ile öğrencilerin orta öğretim kurumu tercihlerinde etkili olan okullarla ilgili faktörler incelenmiştir. Bu amaçla Adapazarı'nda 21 ortaöğretim kurumundaki 9. sınıf öğrencilerinden 523 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Okul türüne göre demografik farklılıkları belirlemek için iki değişkenli Kay-Kare testi kullanılmıştır. Okul tercihine etki eden okullara ait faktörlerle ilgili verilerin analizi için Kruskal Wallis kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda okul tercihinde tüm okul türlerine göre benzer faktörlerin etkisi olduğu, en etkili faktörlerin okulun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınmış olması, bu okuldan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylık (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi) ve okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul tercihi, ortaöğretim, okul türü, orta öğretime geçiş

¹ Gönül Cengiz, Eğitim Bilimleri Uzmanı, Yenimahalle İ.Ö.O. Sınıf Öğretmeni Hendek/Sakarya
e-posta: gonulcengiz54@hotmail.com

² Osman Titrek, Yrd.Doç Dr., Eğitim Yönetimi ve Denetimi ABD, Eğitim Fakültesi, Sakarya Üniversitesi, 54300, Hendek, Sakarya, **e-posta: otitrete@sakarya.edu.tr**

³ Özcan E.Akgün, Yrd.Doç. Dr., Bilg. ve Öğr. Tek. Eğit. Bölümü, Eğitim Fakültesi, Sakarya Üniversitesi 54300, Hendek, Sakarya. **e-posta: oakgun@sakarya.edu.tr**

*Bu makale, Gönül Cengiz'in 2006 yılında *Öğrencilerin Öğretim Kurumu Tercihinde Etkili Olan Bazı Faktörlerin Etki Durumu (Adapazarı Örneği)* adlı Yrd. Doç. Dr. Osman Titrek'in danışmanlığında yürütülen ve Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunulan yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

Affect of school related factors in the student's choices of the high school

Abstract

It is studied that to determine the school related factors which affects the students' choices of the high school, according to the type of the schools. This is a survey study. The participants are 523 students and they are 9 th grade students in 21 secondary schools in Adapazarı. SPSS is used for analyzing data. Chi square test is used to determine the demographic differences due to the type of the school. To analyze the data for the school related factors, Kruskal Wallis is used. As a result, it is expressed that in the choices of the schools, similar factors are important. On the other hand, the most important factors are; the fame of the school due to its successful education, the easiness of entering the university after completing the school and the teachers of the school, who are talented and famous with their success.

Keywords: School choice, secondary schools, school type, transition to secondary school

GİRİŞ

Eğitim ve öğretim çocuğun doğduğu günden itibaren ailesinde başlayıp çevresinde ve okulda devam eden doğrudan hayatına yansiyarak süreklilik arz eden bir süreç olmaktadır. Çocuğun ailesini seçme şansı yoktur ama eğitim göreceği okulu seçme hakkı vardır. Eğitim ve öğretim alınacak okulların tercihinde şüphesiz ki en kritik basamağı orta öğretim kurumlarının tercihi oluşturmaktadır. Furkan (2003) öğrenim görülecek lise hakkında verilen kararı üç nedenden dolayı kritik olarak nitelendirilmektedir: Bunlardan birincisi, şu anda yürürlükte olan üniversite sınav sistemine göre öğrencilerin girebilecekleri meslekler, üniversite alanları öğrenim gördükleri lise türünden doğrudan etkilenmektedir. Aile ve öğrenci hangi lise türünde eğitim görüleceğine karar verdiğinde bir yandan da hangi meslek grubuna girileceğine de karar vermektedir. İkinci olarak, farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin ÖSS sınavındaki performanslarıdır. Üçüncüsü de ilk ikisinin bir sonucu olarak lise tercihinin bir gelecek tercihi anlamına gelmesidir. Birey bir meslek seçmekle, ileride yaşayacağı sosyal ve fiziksel çevreyi, ekonomik durumunu, ne kadar kazanacağını karşılıklı iletişim içinde olacağı insanları da seçmiş olmaktadır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri içinde 6.madde kapsamında "fertler, eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve

doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.” ifadesi ile okula yönlendirme yer almaktadır (MEB,2000). Türkiye’de yönlendirme uygulamaları ilköğretimi sekiz yıl kesintisiz ve zorunlu hale getiren 4306 sayılı kanunda ”ilköğretimin son ders yılının (8.sınıf) ikinci yarısında öğrencilere ortaöğretimde devam edebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayabileceği yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgi vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar” hükmü ile açıklanmıştır (<http://yayim.meb.gov.tr>, 2005) .

Bir ailenin sosyo-ekonomik düzeyi (SED), aile reisinin mesleği, geliri, taşınmaz mallar, evin bulunduğu muhit, aile üyelerinin yaşadığı sosyal çevre, toplum içerisindeki sosyal statüleri ile anne babanın eğitim düzeyince belirlenmektedir. Sık olarak kullanılan göstergelerden birisi de, babanın mesleğidir. Lean(1972) tarafından geliştirilen eğitimsel tercih teorisine göre ailesinin geliri düzenli ve istikrarlı olan bir çocuğun eğitim konusunda uzun vadeli hedefler oluşturması son derece doğaldır. Aksine babasının ve ailesinin geliri düzenli olmayan bu bakımdan yarın kaygısı içinde olan bir çocuğun kısa yoldan hayata atılması isteği daha baskın bir duygu ve tercih olmaktadır (Sönmez, 2000: 173). Sosyo-ekonomik düzeyin neden olduğu belirleyici etkenlerin okul başarısı üzerindeki etkisi göz önüne alındığında da başarısız öğrencilerin alt SED’den başarılı öğrencilerin ise orta ve üst SED’den geldikleri görülmüştür (Elmacıoğlu, 1998:132-134). Yüksek öğretimdeki öğrencilerin aile durumları araştırıldığında ise Ankara’daki yüksek öğrenim kurumlarında okuyan öğrencilerin yüzde 73-83’ü kentli ailelerden, yüzde 11-13’ü kasabalardan, yüzde 6-12’sinin köylerden geldiği ve genel olarak yüksek öğrenim kurumlarında okuyan çocukların aile gelirlerinin de çoğunlukla Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmüştür (Yörükoğlu, 1997:128).

Düşük gelirli aileler çocukların eğitim masraflarının yanında ulaşım masrafına pay ayıramamaktadır. Hatta pek çok aile çocuklarının yatılı eğitim almasını tercih etmektedir. Anadolu Öğretmen Liseleri ve İmam Hatip Liseleri’nde yatılı eğitim gören öğrenci ailelerine bakıldığında düşük gelirli köylü ve işçi aileleri olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler evden uzakta farklı bir yere eğitim için yatılı olarak gönderilmek istenmez. Onun başarı ölçütü, iyi bir evlilik yapabilmesine bağlanır. Erkeğin başarısı, iş ve meslek yaşamındaki konuma ve koşullarına göre hesaplanır. Bu düşünceye göre orta öğretim kurum tercihinde özellikle kız öğrenciler için orta öğretim kurumunun eve yakınlığı daha fazla önem taşımaktadır (Tezcan, 1997:140) .

Gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda kadın eğitimi, erkeklere oranla daha düşük bir düzeyde kalmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerde ilkokul üstü öğrenime devam bakımından kadınların aleyhine bir durum söz konusu olmaktadır. Türkiye’de ise 1923 yılından itibaren, kızların toplam öğrenciler içindeki oranlarının her eğitim düzeyinde yükseldiği, özellikle de sekiz yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte kız öğrenci sayısının arttığı ancak erkeklerle benzer düzeye ulaşamadığı görülmektedir (Gök,1999: 60). Kız çocuğun evdeki varlığı geçici olarak görülür. Oysaki erkek çocuk ailenin temeli sayılır. Geleneksel toplumda da kızın geçiciliği düşüncesi ona eğitim maliyetini gereksiz kılmaktadır (Tezcan, 1997:140). Kadınların eğitim almalarındaki engellerin başında “Gayri Safi Milli Hasıla”dan eğitime ayrılan payın düşük oluşunun ve ailelerin de gücünün yetmediğinde kız çocuklarının eğitimini feda etmesinin olduğu belirmektedir (Tan, 2000:40-44).

Aile eğitiminden toplumun beklediği en önemli hedefler, erkek çocuğunun baba mesleği ve davranışlarını; kız çocuğunun ise annenin davranışlarını benimseyip davranışa dönüştürmesidir. Ankara Yıldırım Beyazıt Sanat Enstitüsü’nde 1956-1971 yılları arasında tasdiknameli ya da belgeli olarak kaydolan öğrencilerin baba meslekleri incelendiğinde memur ve öğretmenlerin yüzde 34.08 ile birinci sırada, çiftçilerin yüzde 12.96 ile ikinci sırada, işçilerin yüzde 9.60 ile üçüncü sırada olduğu saptanmıştır (Tezcan, 1997:134-135).

Anne-babaların mesleksel düzeyleri ne kadar düşükse, çocuklarına sağladıkları eğitim de o derece azdır. Bunun yanı sıra anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe eğitime bakış açısı, tutumları farklılaşmaktadır. Çocuğunun okulla ilgili her türlü sorunuyla yakından ilgilenmektedirler. Ev ödevleri, okul tercihleri, arkadaş çevresi, ergenlik sorunları gibi pek çok durumda çocuğuna daha fazla yardımcı olabilmektedirler. Diğer yandan anne-babalar davranışlarıyla, eğitim düzeyleriyle sahip oldukları meslekleriyle çocukları için bir modeldir. Yapacakları doğru yönlendirmelerle de örnek oldukları çocuklarının orta öğretim kurumu tercihlerinde de belirleyici rol oynamaktadırlar (Tezcan, 1997: 99) .

Türkiye’de eğitimsel ve mesleksel arzu ve beklentilerin belirlenmesi ile ilgili sınırlı sayıda çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların ortak sonuçlarına göre, devlet liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin eğitimsel ve mesleksel arzu beklentilerini açıklayan en önemli değişken olarak “ailenin arzusu” bulunmuştur. Ailenin arzusu, sosyo-ekonomik yapı, cinsiyet

ve diğer değişkenlerden bağımsız olarak daha anlamlı halde bulunduğu sonucundan yola çıkarak çocuğun aileyi memnun etme, aile tarafından kabul görülecek bir eğitim alma ve mesleğe sahip olma arzusu aslında onun değil ailesinin arzusu olduğu yargısına varılmaktadır (Sönmez, 2000:172).

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan "çocuklar bilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmelidir" görüşü doğrultusunda orta öğretim kurumu tercihinde öğrencinin ilgi ve yetenekleri ona yön göstermektedir. Öğrencilerin ilgileri yönünde yeteneğe sahip olması ya da yeteneklerinin olduğu alanlara ilgi duymaları, yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmalarında orta öğretim kurumu tercihinin daha sağlıklı yapılmasında önemli bir etken durumundadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ise öğrencilerin ilgilerinin geçici olup olmadığıdır. Çünkü öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleğe yönlendirilmelerine yardımcı olmak rehberlik hizmetlerinin önemli bir parçasıdır (Kuzgun, 2000:54-55) .

Zekâ, cinsiyet, ilgi ve yetenekler, beslenme, sosyo-ekonomik düzey alışkanlıklar, hazır bulunuşluk düzeyi, hane halkı sayısı, aile yapısı, ev ortamı gibi pek çok etken okul başarısının belirleyicisi olmaktadır. Okul başarısı için öğrencinin; kendine, okuluna ve ailesine önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Anne-babanın eğitim seviyesi sahip oldukları meslekleri o da ekonomik durumlarını belirleyicisi olmaktadır. Ekonomik durum da çocuğa verilecek eğitim olanaklarının türünü ve süresini belirlemektedir. Tüm bunların yanı sıra anne-babanın ve öğretmenlerin tutumları ile öğrencinin kendi çabaları okul başarısının asıl belirleyicilerini oluşturmaktadır (Elmacıoğlu, 2001: 45-46). Ailedeki çocuk sayısına göre ailenin büyüklüğü gelir ile orantılıdır. Genellikle gelir ne kadar düşükse doğurganlık oranı da o kadar yüksektir. Gelir düşüklüğü eğitim olanaklarını kısıtlayan bir etken durumundayken çocuk sayısındaki fazlalık bu durumu daha da pekiştirmektedir. Uygun bir ev ortamının sağlanamaması, ısınma sorunu sağlık sorunları, yeterli beslenememe, evde gerekli çalışma ortamının sağlanamaması aşırı kalabalık evde ders çalışma ortamını engellemekte bu da okul başarısına ve orta öğretime geçişte sınav başarısına yansımaktadır. Kötü konut ve aşırı kalabalık çocuğun ev ödevlerini yapmasını engellediği gibi, kitap okumasını ve yapıcı oyun oynamasını da engellemektedir (Tezcan, 1997: 139) .

Sanayileşmiş ülkelerde ve üst orta gelir grubu ülkelerinde lise okullaşma oranları çok yüksek görülmektedir. Bunun bir nedeni de okul-iş yeri işbirliği ile sağlanan meslek eğitiminin

(çıraklık eğitimi) okullaşma oranları içine alınmasıdır. Bitirilen son öğretim kurumuna göre Türkiye çapında 100 kişiden yalnızca 6'sı ortaokul mezunu olarak hayata atılmıştır. Bu oranın, diğer öğretim kademelerine göre çok düşük olması, ortaokulun genellikle hayata değil üst öğretime hazırlanmasından ileri gelmektedir. Bu nedenle ortaokul mezunu oranı büyük illerimizde de çok düşük görülmektedir: İstanbul'da her yüz kadından yalnızca 9'u, Ankara'da 8'i İzmir'de 7'si, Konya'da 2.6'sı ortaokul diplomalıdır (Baloğlu, 1990:44-47).

Orta öğretim kurumları Genel Liseler, Anadolu ve Fen Liseleri, Mesleki ve Teknik Eğitim veren Liseler ve Özel Liseler olarak dört grupta değerlendirildiğinde Genel Liselerin yüksek öğrenime öğrenci hazırlayan dört yıl süreli kurumlar olduğu ve fiziki donanım bakımından yetersiz oldukları görülmektedir. Anadolu ve Fen Liseleri ise yabancı dil ağırlıklı eğitim veren yüksek öğrenime öğrenci hazırlayan 4 yıl süreli ortaöğretim kurumlarıdır. Sınıf mevcutları azdır. Fiziki donanım bakımından özellikle Fen Liseleri daha yeterli durumdadır. Bu kurumlarda görev yapacak öğretmenler sınavla belirlenmektedir. Mesleki ve Teknik Eğitim veren Liseler, belli bir mesleğe yönelik eğitim ve öğretim verilen kurumlardır. Bu kurumlardan mezun olanlar üniversiteye girişte sınavsız geçiş hakkından yararlanabilmektedirler. Fiziki donanım bakımından verilen mesleki eğitimin türüne göre oldukça yeterlidir. Özel Liseler tüm bu özellikler bakımından en fazla olanağına sahip kurumlardır. Eğitim paralıdır. Ancak başarılı öğrencilerin sınavla burslu eğitim alma olanağı da mevcuttur. Fiziki donanım bakımından en iyi seviyededir. Yabancı dil ağırlıklı, mesleki eğitim ağırlıklı ya da Fen Lisesi programı uygulayan orta öğretim kurumlarıdır (<http://www.meb.gov.tr>, 2005).

2006 yılı ÖSS sonuçlarına göre yerleşen aday yüzdesi doğrultusunda en başarılı ilk beş okul türü sırasıyla Diğer Meslek Liseleri, Fen Liseleri, Öğretmen Liseleri, Astsubay Hazırlama Okulları, Özel Fen Liselerinin olduğu görülmektedir. Özellikle son yıllarda Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim veren orta öğretim kurumlarına olan talep ve bu okullardan mezun olan öğrencilerin üniversiteye girme oranlarında artışlar meydana geldiği gözlemlenmekte ve meslek lisesi öğrencilerinin mezun olduklarında ve üniversiteye girişte genel lise öğrencilerine karşı çok fazla avantajları olduğu belirtilmektedir. Bunlar sırasıyla (<http://www.okulpdr.net>, 2006);

- Bir meslek sahibi olmaları,

- Eğitimleri esnasında da para kazanmaları,
- Aile bütçelerine katkı,
- ÖSS'ye girebilmeleri,
- Aynı anda hem ÖSS hem de sınavsız geçişe başvurabilmeleri,
- ÖSS'de başarısız olursa sınavsız geçişle meslek yüksek okulu programlarına Yerleşebilmeleri,
- Sadece sınavsız geçişle istedikleri meslek yüksekokullarına yerleşebilmeleri,
- Meslek yüksekokulunu bitirdikten sonra dikey geçişle lisans programına başvurabilmeleridir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, tercih edilen ortaöğretim okul türüne göre öğrencilerin okul tercihlerinde etkili olan okullarla ilgili faktörlerin etki durumunun araştırılmasıdır. Bu amaca ulaşmak için de şu alt problemler araştırılmıştır.

- 1- Araştırmaya katılanların okul türüne göre demografik farklılıkları nasıldır?
2. Okul tercihinde etkili olan okullara ait faktörlerin etki puanları ve etki puanlarına göre sıralaması nasıldır?
- 3- Tercih edilen okul türüne göre; okullara ait faktörler anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- 4- Okul tercihinde etkili olan okullara ait faktörler;
 - a) Cinsiyet, b) Anne-babanın eğitim durumu, c) Ailenin geliri, d) Hane halkı nüfusu, değişkenlerine göre anlamlı fark göstermekte midir?

YÖNTEM

Ortaöğretim kurumlarına geçişi etkileyen okullarla ilgili faktörleri incelemeyi amaç edinen bu araştırma, var olan durumu betimlemeyi amaçladığından “Tarama Modeli” araştırmasıdır. Bunun yanı sıra öğrencilerin okul tercihinde cinsiyet, beklentiler, ilgi ve yetenekler, meslek seçimi, okul türleri, okullara ait özellikler ve diğer bazı faktörlerin ne derece etkili olduğu “İlişkisel Tarama Modeli” ile belirlenmeye çalışılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2000: 81) .

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Sakarya ilinin merkez ilçesi Adapazarı'nda bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumları ile özel ortaöğretim kurumlarında 2005-2006 eğitim-öğretim yılında kayıt yaptıran ve eğitimine devam eden 9. sınıf (orta öğretim 1. sınıf) öğrencileridir. Bu evrende bulunan 9. sınıf öğrenci sayısı 8451'dir. Bu evrenden tabakalı örnekleme yöntemiyle öğrenciler seçilerek örneklem oluşturulmuştur. Her kurum türü bir tabaka olarak alınmıştır. Her tabakadan evreni temsil yeterliliğine sahip okullar yansızlık kuralına dayalı olarak seçilmiştir. Böylece 523 öğrenci örnekleme oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anketin I. bölümünde bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplama amaçlı "Kişisel Bilgi Formu" bulunurken II. bölümünde okul tercih nedenlerini belirlemeye yönelik beşli likert ölçeğinde hazırlanmış okul tercihinde etkili olan bazı faktörleri içeren "Okul Tercih Nedenleri Formu" yer almaktadır. Okul tercihinde etkili olduğu önceki çalışmalarda belirlenen 18 soru yer almaktadır.

Anket soruları hazırlanırken daha önce yapılmış benzer çalışmalardaki anket örnekleri incelenmiş geliştirilen anket soruları içerik geçerliliğini saptamak için biri Ölçme Değerlendirme, biri Eğitim Programları, biri Eğitim Bilimleri, biri Türk Dili ve Edebiyatı ve ikisi Psikolojik Danışma ve Rehberlik olmak üzere alanlarında uzman toplam altı kişinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda ankette yer alan soruların güvenilir geçerliliğinin test edilmesi hakkında yapılan görüşme sonucunda soruların birbirinden bağımsız olduğu ve bu nedenle de veri toplama aracının geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) paket programı ile analiz edilmiştir. Okul türüne göre demografik farklılıkları incelemek için iki değişkenli Kay-Kare testi kullanılmıştır. Tüm katılımcıların tüm sorulara yanıtlamış olması ve bir soruya verilen yüksek puanın o sorunun etkisinin daha yüksek olduğunu göstermesi nedeniyle her bir soruya verilen yanıtlar toplanarak o sorunun ölçtüğü özelliğin benimsenme düzeyini gösteren etki puanı hesaplanmıştır. Okul türüne göre öğrencilerin tercihlerini etkileyen okullara ait etmenlerin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesinde okullara ait etmenlerle ilgili verilerin analizi için Kruskal Wallis analizi kullanılmıştır.

Öğrencilerin okul tercihini etkileyen faktörlere verdikleri yanıtların cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin geliri, hane halkı sayısı ve okul türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği istatistikî olarak incelenmiştir. Sözü edilen değişkenlere göre faktör puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle değişkenlerin alt düzeylerinin sayısı iki olduğunda Mann Whitney U-Testi, ikiden fazla ise Kruskal Wallis Analizi uygulanmıştır. İstatistik analizlerde 0.05 anlamlılık düzeyi ($p < 0.05$) temel alınmıştır.

BULGULAR

Ankete Katılan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Demografik Farklılıklarına Ait Bulgular

Ekteki Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları okulun türüne göre demografik özelliklerinin değişimini incelemek amacıyla iki değişkenli Kay-Kare analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda sırasıyla; annelerin eğitim durumu, kendine ait bir çalışma odası olma durumu, ailenin aylık gelir durumu, hane halkı sayısı ve OKS'ye hazırlık çalışmalarına katılma durumu gibi demografik özelliklerin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ankete katılan Anadolu ve Fen Liseleri ile Özel Liselerdeki öğrenci annelerinin eğitim seviyesinin yüksek, Genel Lise ve Meslek Liselerindeki öğrenci annelerinin eğitim seviyesinin ise düşük olduğu, öğrencilerin büyük bir kısmının kendine ait bir çalışma odasının olduğu, ailelerin çoğunluğunun orta gelir grubuna ait oldukları, alt gelir grubundaki ailelerin çoğunluğunun Genel Liseler ile Meslek Liselerindeki öğrenci aileleri, üst gelir grubundaki ailelerin ise sadece Özel Liselerdeki aileler olduğu, Genel ve Meslek Liselerindeki öğrenci ailelerinin büyük çoğunluğunun hane halkı sayısının 4 ve üzerinde olduğu, Anadolu ve Fen Liseleri ile Özel Liselerdeki öğrenci ailelerinin büyük çoğunluğunun hane halkı sayısının ise 3 ve altında olduğu, ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının OKS için hazırlık çalışmalarına katıldığı, çalışmalara katılım oranının düşük olduğu okul türlerinin ise Genel Liseler ile Meslek Liselerinin olduğu görülmektedir.

Okul Tercihini Etkileyen Ankette Yer Alan Okullarla İlgili Faktörlerin Etki Puanları

Ekteki Tablo 2 incelendiğinde, okul tercihine en fazla etki eden faktörün okulun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınması olduğu görülmektedir. Diğer faktörler içinde diğerlerinden daha az etkili olan faktör ise okulun yatılı eğitim veriyor olmasıdır. Buradan

çıkan sonuç okul tercihi yapılırken okulun özellikleri ile ilgili en fazla dikkat edilen nokta okulun eğitim kalitesi, en az dikkate alınan özelliği ise yatılı olmasıdır. Daha fazla etkili olan ilk 5 faktöre bakıldığında hepsinin de okulun eğitim kalitesi ile ilgili olduğu görülmektedir. Hedefin bir meslek sahibi olmak ve bunun yolunun da üniversite olduğu düşünülecek olursa ankete katılan öğrencilerin de bu doğrultuda cevap vermelerinin onların bu konuda bilinçli olduklarının bir göstergesi olabileceği söylenebilir. Diğer faktörler arasında daha az etkili olan son beş faktöre bakıldığında ise okulun eve yakın olması, popüler kişilerin tercih ettikleri okulda eğitim görmüş ve ya görüyor olması, okulun yatılı eğitim veriyor olması diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriyor olmasıdır. Buradan çıkan sonuç da ankete katılan öğrencilerin okul tercihinde okulların öğrenci kadrosunda tanınmış kişilerin olmasının, daha fazla dini eğitim veriliyor olmasının, eve yakın oluşunun, yatılı eğitim veriyor oluşunun etkisi vardır, ancak bu etkiler diğer faktörlere göre çok daha azdır.

Okul Türüne Göre Ankette Yer Alan Faktörlerin Farklılığı

Okul türüne göre öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerin anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi için verilerin çok değişkenli dağılımları incelenmiştir. Bireysel faktörlerin okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla yapılan Kruskal Wallis analizi sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$X^2(3) = 2.32, p > .05$].

Demografik Değişkenlere Göre Okul Tercihine Etki Eden Okullarla İlgili Faktörlerin Farklılığı

Ekteki Tablo 3 incelendiğinde, okullara ait faktörlerle ilgili olarak faktör 15, 22 ve 27'nin öğrencilerin cinsiyetleri açısından anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Bu durum erkek öğrencilerin okul tercihlerinde okulun evlerine yakın oluşunun, okulun şehir merkezine yakın oluşunun okuldan mezun olunca hemen işe başlayabilecek oluşunun kız öğrencilere kıyasla daha fazla etkili olduğunu göstermektedir (kız = 335, erkek = 188).

Annenin eğitim durumunun öğrencinin okul tercihinin olan etkisi okullara ait faktörler arasında incelendiğinde faktör 14, 16, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27 ve 29'da anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Annenin eğitim durumuna göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, "Adapazarı'nda bulunan orta öğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması", "orta öğretim kurumunun çevrede

iyi eğitim veren, başarılı bir kurum olarak tanınmış olması”, “başarılı öğrencilerin bu kurumda eğitim görüyor olması” yüksekokul-üniversite mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir. “Orta öğretim kurumundaki sınıf mevcutlarının az olması” ilkokul ve orta okul mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir. “Orta öğretim kurumunun fiziki donanımı”, “orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması”, “tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması” ilkokul, yüksekokul-üniversite mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir. “Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabilecek olduğunu düşünmesi”, “tercih edilen orta öğretim kurumunda diğer kurumlardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması” ilkokul mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir (ilkokul mezunu=265, ortaokul mezunu=84 lise mezunu=122, üniversite-yüksekokul mezunu=36).

Babann eğitim durumunun öğrencinin okul tercihine olan etkisi okullara ait faktörler arasında incelendiğinde faktör 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 ve 31’de anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu duruma göre, “orta öğretim kurumunun fiziki donanımı”, “orta öğretim kurumunun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir kurum olarak tanınmış olması”, “orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması”, “Adapazarı’nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu kurumda eğitim görüyor olması”, “tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması”, babası yüksekokul-üniversite mezunu olan çocukları daha fazla etkilemiştir. Orta öğretim kurumunun evine yakın oluşu, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, tercih edilen orta öğretim kurumunda diğer kurumlardan daha fazla eğitim veriliyor olması, babası ilkokul mezunu olan öğrencileri daha fazla etkilemiştir. Orta öğretim kurumunda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriliyor olması”, babası ortaokul mezunu olan öğrencileri daha fazla etkilemiştir. “Orta öğretim kurumunun sınıf mevcutlarının az olması” babası ilkokul, ortaokul ve yüksekokul-üniversite mezunu olan çocukları daha fazla etkilemiştir. Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabileceğini düşünmesi, babası ilkokul, yüksekokul-üniversite mezunu olan çocukları daha fazla etkilemektedir (ilkokul mezunu=155, ortaokul mezunu=107, lise mezunu=137, üniversite-yüksekokul mezunu=121).

Ailenin aylık gelir durumunun öğrencinin okul tercihine olan etkisi okullara ait faktörler arasında incelendiğinde faktör 17, 22, 26, 27, 30'da anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu duruma göre, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar, ailesi üst gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir. Orta öğretim kurumundaki sınıf mevcutlarının az olması, ailesi alt gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir. Başarılı öğrencilerin bu orta öğretim kurumunda eğitim görüyor olması, ailesi orta gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir. Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabileceğini düşünüyor olması, aileleri alt ya da orta gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir (Alt gelir grubu=124 Orta gelir grubu=340 Üst gelir grubu=59).

Hane halkı sayısı durumunun öğrencinin okul tercihine olan etkisi okullara ait faktörler arasında incelendiğinde faktör 17, 19, 22, 28, 29'da anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Buna göre, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, orta öğretim kurumunun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması, orta öğretim kurumunda diğer orta öğretim kurumlarından daha fazla dini eğitim veriliyor olması ailesi kalabalık olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir. Orta öğretim kurumunun sınıf mevcutlarının az olması, orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması, ailesi kalabalık olmayan öğrencileri daha fazla etkilemektedir (3 ve 4 kişi=193, 5 ve üzeri kişi=327).

Okul türü durumunun öğrencinin okul tercihine olan etkisi okullara ait faktörler arasında incelendiğinde faktör 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31'de anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Buna göre, orta öğretim kurumunun fiziki donanımı, orta öğretim kurumundaki sınıf mevcutlarının az olması, orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması, tercih edilen kurumda okuyan veya bu kurumda okumuş olan yakınlarının olması, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, orta öğretim kurumunun iyi derecede yabancı dil eğitimi veriyor olması, tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabileceğini düşünüyor olması, tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar, tercih edilen okulun yatılı eğitim veriyor olması, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini, Genel Liseleri ve Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liseleri tercih eden öğrencileri,

orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemiştir. Orta öğretim kurumunun çevrede iyi eğitim veren, başarılı bir kurum olarak tanınmış olması, orta öğretim kurumunun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini ve Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemektedir. Tanınmış ünlü kişilerin bu orta öğretim kurumundan mezun olması, Genel Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemektedir. Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini ve Genel Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemektedir. Başarılı öğrencilerin bu orta öğretim kurumunda eğitim görüyor olması, Anadolu Liselerini ve Fen Liselerini tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemiştir (Anadolu ve Fen Liseleri=60, Genel Liseler=107, Meslek Liseleri=203, Özel Liseler=153).

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Tercih edilen okul türüne göre bireysel ve orta öğretim kurumlarına ait faktörler incelendiğinde Genel Liseleri, Anadolu ve Fen Liselerini, Mesleki ve Teknik Eğitim veren Liseleri ve Özel Liseleri tercih eden öğrencileri benzer faktörlerin etkilediği görülmüştür. Kısaca tercih edilen orta öğretim kurum türüne göre tercih sırasında etkili olan faktörler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Erkek öğrencilerin meslek sahibi olma düşüncesini orta öğretim kurumu tercihinde daha ön planda tuttıkları görüşüne varılabilir. Kız öğrencilerin orta öğretim de alacakları eğitime aileleri veya kendileri tarafından fazla önem verilmediği, üniversite eğitiminin ve meslek sahibi olmanın zorunluluğunu duymadıkları, ya da bu konularda kız öğrencilere de önem verildiği ancak erkek öğrencilerin daha ön planda tutulduğu düşünülebilir.

Annenin eğitim seviyesinin yüksekliğinin orta öğretim kurumu tercihinde öğrencilerin daha bilinçli hareket etmelerine, annenin eğitim durumunun düşüklüğünün ise bir an önce meslek sahibi olma yönünde hareket etmelerine neden olduğu düşünülebilir. Annenin eğitim seviyesinin düşük olması çocuklarının meslek sahibi olma ve dini eğitim alma yönünde bir çaba içinde oldukları, bunun annenin eğitim seviyesiyle yakından ilgili olduğu görüşüne

varılabilir. Yüksekokul-üniversite mezunu annelerin çocuklarının ortaöğretim sonrasını düşünerek kurum tercihi yaptıkları söylenebilir. Babanın eğitim durumu yükseldikçe orta öğretim kurumu tercihinde öğrencilerin daha bilinçli hareket ettikleri söylenebilir. Özellikle kız çocukların üzerinde babanın otorite kurmasıyla bağlantılı olduğu düşünülürse, babanın eğitim seviyesinin düşüklüğünün çocuklarına sunduğu eğitim olanaklarını kısıtlamasına yol açtığı söylenebilir.

Ailesinin ekonomik durumunun öğrencinin okul tercihinde, özellikle ailesi alt gelir grubunda olan öğrencileri olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Kalabalık ailelerin çocuklarını orta öğretim kurumu tercihi yaparken cinsiyet ve meslek sahibi olma düşüncesinin sınırladığı, kalabalık olmayan ailelerin çocuklarını ise okullar hakkında edindiği bilgilerin sınırladığı söylenebilir.

Genel olarak demografik değişkenlere göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel ve orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, anne-babanın eğitim ve gelir seviyesinin çocuklarına sundukları eğitim olanakları ve tutum ve yargılarında, çocuklarının orta öğretim kurumu tercihinde daha bilinçli olmalarında etkili olduğu bu etkinin eğitim ve gelir seviyesi yüksekliği ve düşüklüğü ile orantılı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak orta öğretim kurumu tercihinde öğrenci ailelerine ait özelliklerin diğer faktörler üzerinde etkisi olduğu ve bunların da öğrencilerin tercihlerine yön verdiği görüşüne varılabileceği söylenebilir.

Öneriler

1. Orta öğretim kurumu tercihi konusunda çocuklarını daha doğru şekilde yönlendirebilmeleri için anne-babalar daha fazla bilinçlendirilmeli, bu yönde rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.
2. Kız öğrencilerin de bir meslek sahibi olmaları yönünde orta öğretim kurumu tercihi yapmaları yönünde öğrenciler ve aileleri okul rehberlik servisleri tarafından bilgilendirilmelidir.
3. Özellikle anne ve babalarının eğitim seviyesi düşük olan ve kalabalık ailelerden gelen öğrencilerin orta öğretim kurumu tercihine yönelik rehberlik ve yöneltme çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmelidir.
4. Orta öğretim kurumu tercihinde, ailenin ekonomik durumunun, öğrencinin ilgi ve yetenekleri ile okul başarısının önüne geçmesini engellemek için tüm orta öğretim

kurumlarının aynı fiziki ve eğitim olanaklarına sahip olması sağlanmalı böylelikle devlet okulları ile özel okullar arasındaki fark ortadan kaldırılmalıdır.

5. Yapılan rehberlik ve yöneltme çalışmaları sadece Anadolu ve Fen Liselerini tercih eden öğrencilere yönelik olmamalı. Her öğrencinin kendi ilgi ve yeteneklerini fark etmesi sağlanarak orta öğretim kurumu tercihinde öğrencilerin doğru seçim yapmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Arslan, M. (2005). Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/148/10.htm> (Erişim Tarihi: 27.11.2005).
- Baloğlu, Z. (1990). *Türkiye’de eğitim, sorunlar ve değişme, yapısal uyum önerileri*. İstanbul: Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Yayınları.
- Elmacıoğlu, T. (1998). *Başarıda aile faktörü*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Elmacıoğlu, T. (2001). *Hayatın bütününde başarı*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Furkan, M. (2003). *İlköğretim bitti şimdi sıra lise: Ama hangisine?”* Aile Eğitim Danışmanlığı Bülteni, Sayı 19, 10-11.
- Gök, F. (1999). *75. Yılda Eğitim*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2000). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB. (2006). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. <http://ogm.meb.gov.tr/gos-kanun.asp>
(Erişim Tarihi:10.01.2006).
- <http://www.okulpdr.net> (2006). Bakanlıklardan devralınan meslek liseleri.
<http://www.okulpdr.net/digerleri.htm>, (Erişim Tarihi:20.01.2006)
- Sönmez, V. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tan, Mine, (2000). *Kadın erkek eşitliğine doğru yürüyüş: Eğitim, çalışma yaşamı ve siyaset*. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. 11. Baskı, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (1997). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

The preference of secondary schools composes the most critical step in the choice of the schools in which the pupils will be educated. Furkan (2003) describes the decision about the high school where the students will be educated as critical for three reasons: The first of these is that the professions which students can do and the university fields are directly affected by the type of lycee where they are educated according to current university entrance examination system at the moment. Within the context of the 6th item of Turkish National Education Basic Law, 1739, guidance to the school exists with the expression of “Individuals are trained by being directed to various programs and schools in parallel with and dimensionally accurate with their interests, facilities and aptitudes during their education. The socio- economic level (SED) of a family are determined by the occupation and income of the head of the family, immovable property, the neighborhood where the house is situated, the school environment where the family members live, their social status in society as well as the parents’ educational levels. One of the indicators used frequently is the father’s occupation. Many factors such as intelligence, gender, interests and abilities, diet, socio- cultural level, habits, readiness level, household number, the family structure, home atmosphere become the determiners of school success. Important missions and responsibilities are of the student himself, his/ her school and family for school success. The parents’ education levels and their jobs are the determiners of their economic conditions, as well. Economic condition also determines the type and the period of the educational facilities that will be provided for the child. In addition to all these, the parents’ and teachers’ attitudes and the student’s own efforts composes the main determiners of the school success.

When the secondary schools are evaluated in four groups as General High Schools, Anatolian and Science High Schools, High Schools that give vocational and technical education and Private High Schools, it is seen that General High Schools are four-year- institutions which prepare the students for higher education and they are insufficient at the point of physical equipment. Anatolian and Science High Schools are, on the other hand, four- year- high schools which give foreign language intensive education and prepare the students for higher education. Class size is small. Especially Science High Schools are sufficient status in the point of physical equipment.

The aim of this survey is that the effectiveness situation of the factors related with the schools which are effective in students' school preferences according to the secondary school type preferred is searched. These sub- problems have been searched to obtain this goal.

1. How are the effect points of the factors belonging to schools, which are effective in school preference, and their ranking according to effect points?
2. Do the factors belonging to schools differ significantly according to the school type that is preferred?
3. Do the factors belonging to schools, which are effective in school choice, show significant difference according to;
 - a) Gender,
 - b) The parents' education status,
 - c) Income of the family,
 - d) Household population
 - e) School type variables?

This survey, which aims to examine the school-related factors affecting the transfer to secondary school institutions, is a "Survey Model" survey due to the fact that it aims to describe the already existing situation. In addition to this, to what extent the gender, expectations, interests and abilities, the choice of job, school types, features of schools and some other factors are effective in students' school preference has been tried to be determined with "Relational Survey Model".

In the research, data was obtained with "The School Preference Reasons Form", which was prepared in parallel with five-fold scale directed to determine the school preference reasons and which contains some factors effective in school preference. When the individual and secondary-school related factors were examined according to the school type that was preferred, it has been seen that some factors affect the students who preferred General High Schools, Anatolian and Science High Schools, High Schools that give Vocational and Technical Education and Private High Schools. In short, any significant difference wasn't seen among the factors that are effective during the preference process according to the type of secondary school institution preferred.

The opinion that male students give priority to the idea of having a job in the preference of secondary school institution can be reached. It can be thought that much importance is not given to female students' education that they will have in secondary school by themselves and by their families, they do not feel the necessity of having a job and university education or the

female students are also given importance but the male students are prioritized. It can be thought that the mother's high educational level trigger the students to behave more consciously in secondary school institution preference; mother's low educational level, however, causes them to behave in the direction of having a job immediately. These can be suggested based on the findings:

- 1) Parents should be made more conscious to guide their children more accurately about secondary school institution preference, and guidance services must be conducted in this direction.
- 2) The students and their families should be informed by school's guidance services in the direction of the female students' having a job and making preferences of secondary school institution.
- 3) Guidance and direction studies directed to secondary school institution preference of students especially who come from crowded families and whose parents have low-level education.

Keywords: School choice, secondary schools, school type, transition to secondary school

EKLER:**Tablo 1.***Öğrencilerin Okul Türü Değişkenine Göre Demografik Farklılıklarına İlişkin Bulgular*

Demografik Farklılıklar	Okul Türü					X ²	
	Anadolu ve Fen Liseleri	Genel Liseler	Meslek Liseleri	Özel Liseler	Toplam		
Annenin Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	1	1	13	1	16	156.83* (sd=12)
	İlkokul	12	70	132	51	265	156.83* (sd=12)
	Ortaokul	4	24	31	25	84	156.83* (sd=12)
	Lise	26	12	26	58	122	156.83* (sd=12)
	Yüksekokul-Üniversite	17	0	1	18	36	156.83* (sd=12)
	Toplam	60	107	203	153	523	
Kendine Ait Bir Çalışma Odası Olma Durumu	Evet	56	71	128	136	391	47.33* (sd=3)
	Hayır	4	36	75	16	131	47.33* (sd=3)
	Toplam	60	107	203	152	522	
Ailenin aylık Gelir Durumu	Alt	4	35	76	9	124	113.96* (sd=6)
	Orta	35	71	120	100	340	113.96* (sd=6)
	Üst	7	1	7	44	59	113.96* (sd=6)
	Toplam	60	107	203	153	523	
Hane Halkı Sayısı Durumu	3 ve Altı	37	27	55	74	193	39.52* (sd=3)
	4 ve Üstü	22	80	146	79	327	39.52* (sd=3)
	Toplam	59	107	201	153	520	
OKS İçin Hazırlık Çalışmalarına Katılma Durumu	Evet	1	44	70	24	139	46.48* (sd=3)
	Hayır	59	63	133	129	384	46.48* (sd=3)
	Toplam	60	107	203	153	523	

* p < 0.00

Tablo 2.*Öğrencilerin Okullarla İlgili Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre Sıralanmış Dağılımları*

Etki Puanı Sırası	Faktör Sıra No	Okul Tercihini Etkileyen Okullarla İlgili Faktörler	Etki Değerleri										Etki Puanı
			Hiç etkili olmadı		Az etkili oldu		Kararsızım		Çoğunlukla etkili oldu		Tamamen etkili oldu		
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1	F 18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması	167	31.9	78	14.9	44	8.4	121	23.1	113	21.6	1504
2	F 30	Bu okuldan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi.)	206	39.4	78	14.9	49	9.4	91	17.4	99	18.9	1368
3	F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	217	41.5	88	16.8	61	11.7	90	17.2	67	12.8	1271
4	F 24	Bu okuldan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması	226	43.2	103	19.7	50	9.6	88	16.8	56	10.7	1214
5	F 14	Adapazarı'nda bulunan ortaöğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması	238	45.5	87	16.6	38	7.3	84	16.1	75	14.3	1248
6	F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	252	48.2	82	15.7	49	9.4	78	14.9	62	11.9	1185
7	F 28	Okulun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması	252	48.2	96	18.4	48	9.2	61	11.7	65	12.4	1157
8	F 25	Okulda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriyor olması	244	46.7	102	19.5	58	11.1	71	13.6	48	9.2	1146
9	F 26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması	254	48.6	93	17.8	51	9.8	81	15.5	44	8.4	1137
10	F 21	Bu okulda okuyan ve ya bu okulda okumuş olan yakınlarımızın olması,	270	51.6	107	20.5	32	6.1	67	12.8	47	9.0	1083
11	F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	308	58.9	80	15.3	40	7.6	69	13.2	26	5.0	994
12	F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	325	62.1	88	16.8	32	6.1	48	9.2	30	5.7	939
13	F 16	Okulun fiziki donanımı (spor salonu,kütüphane,tiyatro salonu vb gibi)	332	63.5	78	14.9	43	8.2	48	9.2	22	4.2	919
14	F 31	Bu okulun yatılı eğitim veriyor olması	455	87.0	20	3.8	8	1.5	20	3.8	20	3.8	699
15	F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması	368	70.4	49	9.4	32	6.1	34	6.5	40	7.6	898
16	F 20	Tanınmış ünlü kişilerin bu okuldan mezun olmaları	390	74.6	55	10.5	31	5.9	25	4.8	22	4.2	803
17	F 15	Okulun evimize yakın oluşu	400	76.5	57	10.9	10	1.9	32	6.1	24	4.6	792
18	F 23	Adapazarı'nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu okulda eğitim görüyor olması	419	80.1	48	9.2	27	5.2	18	3.4	11	2.1	723

Tablo 3.*Bazı Değişkenlerin Durumlarına Göre Etkili Olan Okullarla İlgili Faktörler*

Okullarla İlgili Faktörler	Mann Whitney U-Testi Sonuçları				Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları								
	İki Düzeyli Değişkenler				İkiden Çok Düzeyli Değişkenler								
	Cinsiyet	Hane Halkı Sayısı	Annenin Eğitim Durumu	Babanın Eğitim Durumu	Ailenin Gelir Durumu	Okul Türü							
F 14	Adapazarı'nda bulunan ortaöğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması	29515.00	28982.50	*15.69	a-d b-d	c-d	6.32	—	2.01	—	*39.28	A-C, B-C C-D	
F 15	Okulun evimize yakın oluşu	*28866.50	30101.50	4.02	—		*12.31	a-b a-d	1.19	—	7.07	—	
F 16	Okulun fiziki donanımı (spor salonu,kütüphane,tiyatro salonu vb gibi)	29387.00	29599.00	*25.11	a-c a-d	b-d c-d	*9.60	a-d b-d	c-d	1.38	—	*31.03	A-C, B-C C-D
F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	30954.00	*26858.50	*49.15	a-b a-c	b-c b-d a-d	*52.21	a-c a-d	c-d b-c	*41.51	Alt-Orta Alt-Üst	*14.81	A-B, A-C B-D, C-D
F 18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması	29907.50	30851.00	*9.18	a-d b-d	c-d	*16.01	a-d b-d		1.39	—	*36.42	A-B,A-C A-D,C-D
F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	31116.50	*28355.50	*15.79	a-b a-c	a-d c-d	*12.30	a-d b-d		2.66	—	*61.55	A-B,A-C A-D,B-C C-D
F 20	Tanınmış ünlü kişilerin bu okuldan mezun olmaları	29028.00	29933.50	1.41	—		1.25	—	1.05	—	—	*8.67	B-D
F 21	Bu okulda okuyan ve ya bu okulda okumuş olan yakınlarımızın olması,	30573.50	30278.90	2.52	—		0.57	—	2.10	—	—	*9.24	A-B,B-D C-D
F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	*28548.50	*28531.50	7.10	—		*9.85	a-c a-d		*7.79	Alt-Üst Orta-Üst	*66.70	A-B,A-D B-C,B-D C-D
F 23	Adapazarı'nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu okulda eğitim görüyor olması	29531.00	30188.50	4.87	—		*7.90	a-d b-d	c-d	5.17	—	7.28	—
F 24	Bu okuldan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması	30775.00	29581.00	*18.16	a-c a-d	b-d c-d	*14.12	a-d b-d	c-d	2.43	—	*78.16	A-B,A-C A-D,B-C B-D,B-D
F 25	Okulda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriliyor olması	31187.50	29341.00	*8.98	a-d		*8.96	b-c b-d		2.43	—	*19.71	A-B,A-C B-D,C-D
F 26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması	31353.00	31353.50	*12.78	a-d b-d	c-d	*13.40	a-d b-d	c-d	*8.78	Orta-Üst	*39.44	A-B,A-C A-D
F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	*27521.00	28970.00	*12.61	a-c a-d		*22.34	a-c a-d	c-d b-d	*31.49	Alt-Orta Alt-Üst	*95.23	A-C,B-C C-D

Tablo 3.*Bazı Değişkenlerin Durumlarına Göre Etkili Olan Okullarla İlgili Faktörler*

Okullarla İlgili Faktörler	Mann Whitney U-Testi Sonuçları			Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları				Okul Türü			
	İki Düzeyli Değişkenler			İkiden Çok Düzeyli Değişkenler							
	Cinsiyet	Hane Halkı Sayısı	Annenin Eğitim Durumu	Babanın Eğitim Durumu	Ailenin Gelir Durumu						
F 28	Okulun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması	48353.00	*26823.50	5.58	—	7.30	—	1.22	—	*13.08	A-B,A-C C-D
F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması	49098.50	*27212.00	*11.04	a-b a-c	*7.92	a-b a-c	0.02	—	*24.06	A-C,A-D B-C,C-D
F 30	Bu okuldan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi)	48997.50	31135.00	1.04	—	0.70	—	*15.49	Alt-Üst Orta-Üst	*36.68	A-B,A-D B-D,C-D
F 31	Bu okulun yatılı eğitim veriyor olması	86289.00	31295.50	6.38	—	*9.16	a-d c-d b-d	3.75	—	*32.74	A-B,A-C B-D,B-C C-D

P<.05*a** ilköğretim mezunu **b** ortaokul mezunu **c** lise mezunu **d** yükseköğretim –üniversite mezunu**A** Anadolu ve Fen Liseleri **B** Genel Liseler **C** Meslek Liseleri **D** Özel Liseler